VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talousarvioesitys 2020
Julkisen talouden suunnitelma 2020–2023

Talousnäkymät

Talouden näkymistä

- Talouskasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä kotimaisen kysynnän ylläpitäessä kasvua.
- Kansainvälisen talouden osalta tullut heikkoja uutisia ja vientikysyntä hidastuu.
- Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys kasvulle korostuu v. 2020 hallitusohjelman toimien seurauksena.
- Työllisten määrä kasvaa ja työllisyysasteen arvioidaan olevan 73 % v. 2020

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BKT:n arvo, mrd. euroa[1]	225,8	234,5	242,1	249,3	256,6	263,8	270,8
BKT:n määrän muutos, % [1)]	3,1	1,7	1,5	1,0	0,9	0,9	0,7
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,5	73,0	73,4	73,4	73,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	0,7	1,1	1,1	1,4	1,7	1,7	1,7
Pitkä korko, 10 v, %	0,5	0,7	0,0	-0,2	-0,1	0,2	0,6

1) Luvuissa on huomioitu Tilastokeskuksen 20.9.2019 päivittämä BKT:n taso sekä hallituksen budjettiriihipäätökset

Julkisen talouden näkymistä

- Suomen taloudessa viime vuosina nähty hyvä suhdanne on kohentanut julkisen talouden tilaa.
- Suhdanteen viiletessä julkisen talouden alijäämän koheneminen taittuu.
- Alijäämä alkaa kasvaa v. 2019 ja samankaltainen kehitys jatkuu lähivuodet.
- Suotuisa suhdannetilanne on osaltaan peittänyt alleen julkisen talouden rakenteellisia ongelmia. Väestön ikääntyminen on jo kasvattanut eläkemenoja ja se kasvattaa tulevaisuudessa myös hoito- ja hoivamenoja. Julkisessa taloudessa on kestävyysvaje, jota ei ole vielä ratkaistu.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja suhteutettuna bruttokansantuotteeseen (%)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43	42,3	41,9	42,2	42,1	42,1	42,1
Julkisyhteisöjen menot	53,7	53,1	52,7	53,1	53	52,9	52,9
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-0,7	-0,8	-1	-1,4	-1,5	-1,5	-1,4
— Valtionhallinto	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2	-1,1	-1	-0,9
— Paikallishallinto	-0,2	-0,9	-1,2	-0,9	-1,1	-1,2	-1,2
— Työeläkelaitokset	1	1	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
— Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0
Perusjäämä	-0,4	-0,7	-0,9	-1,3	-1,5	-1,5	-1,4
Rakenteellinen jäämä	-0,8	-1	-1,3	-1,4	-1,6	-1,6	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7	60,6	61,6
Valtionvelka[1]	46,8	44,8	44,4	43,9	44,3	44,5	44,9

[1)] VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta mm. uusien tuloennusteiden vuoksi.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä

suhteessa BKT:een, %

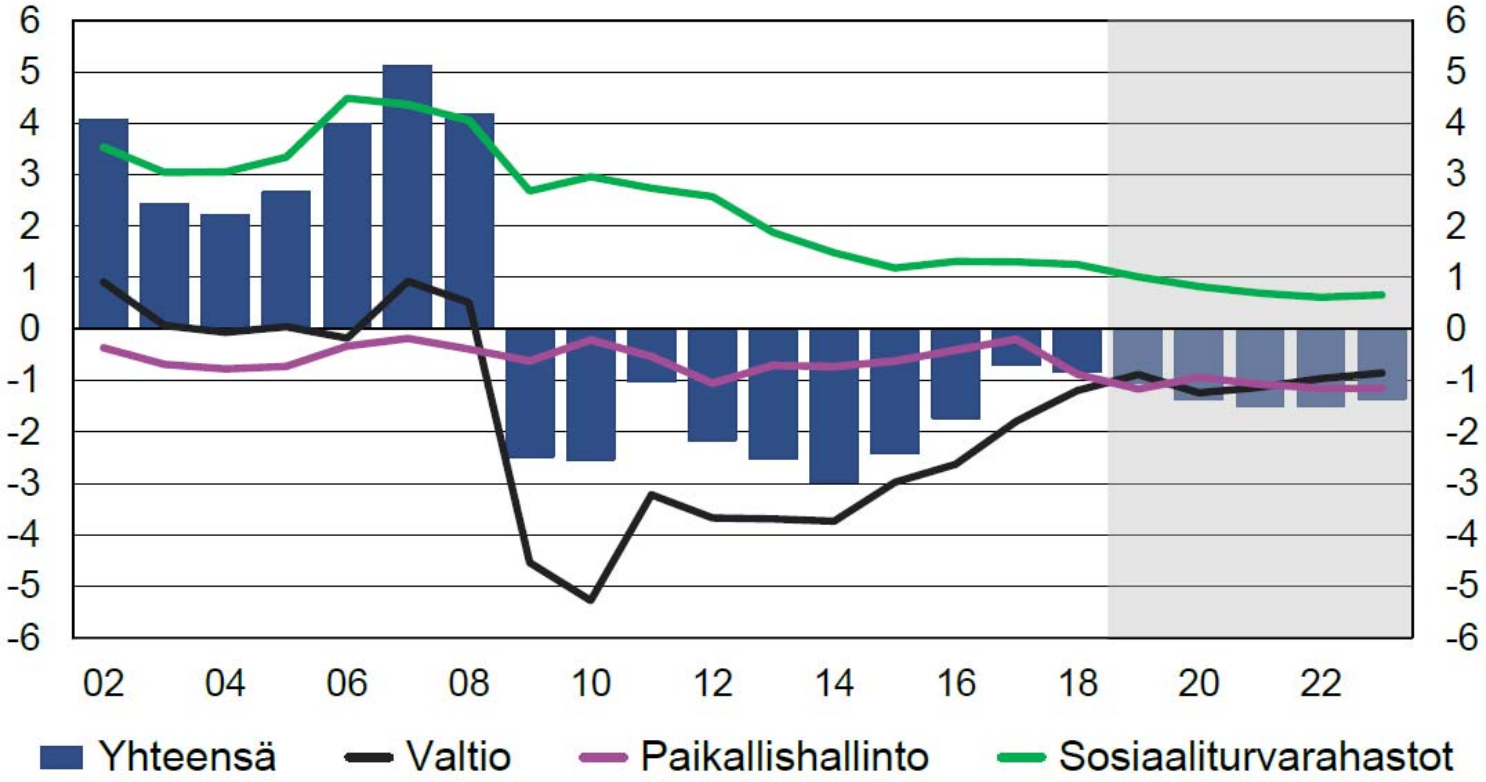

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman talouspoliittiset linjaukset

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman talouspoliittiset tavoitteet

- Työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin ja työllisten määrä vahvistuu vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä
- Normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa v. 2023
- Hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät
- Hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä

Hallitusohjelman finanssipoliittiset linjaukset

- Hallituksen päätösperäiset pysyvät julkisen talouden lisämenot katetaan pääosin päätösperäisin pysyvin lisätuloin
- Pysyviä menoja lisätään n. 1,4 mrd. eurolla (vuoden 2023 tasolla) verrattuna kevään 2019 tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan
  - Kohdentuvat mm. osaamisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen sekä ilmastopoliittisiin toimiin
- Päätösperäiset menolisäykset rahoitetaan seuraavasti
  - Verotuloja lisätään n. 0,7 mrd. euroa
  - Menoja uudelleen kohdennetaan mm. 50 milj. euron siirtomäärärahojen leikkauksella
  - Lisäksi 75 % työllisyysastetavoitteen saavuttaminen vahvistaisi julkista taloutta niin, että osa vahvistumisesta voidaan kohdentaa lisämenoihin
    - Edellyttää työn tarjontaa ja kysyntää tukevia toimia sekä kohtaanto-ongelman lievittämistä. Toimenpiteistä puolet tulee olla valmiina elokuun 2020 budjettiriiheen mennessä. Ellei näin ole, uudelleen arvioidaan aiemmin päätettyjä menolisäyksiä.
  - Hallitus valmistelee myös julkiseen talouteen kohdistuvia tuottavuutta lisääviä toimia

Hallitusohjelman finanssipoliittiset linjaukset

- Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana kertaluonteisen tulevaisuusinvestointiohjelman, jonka puitteissa kohdennetaan enint. 3 mrd. euroa kertaluonteisiin investointeihin ja yhteiskunnallisesti tarkeisiin kokeiluihin.
- Toimenpiteet eivät lisää menoja enää v. 2023 ja ne rahoitetaan pääosin omaisuustuloilla siten, että ne eivät johda lisävelkaantumiseen v. 2023.
- Varojen käytöstä päättää VN yleisistunto talouspoliittisen ministerivaliokunnan valmistelun perusteella.
- TAE2020 ja JTS 2020–2023 yhteydessä on kohdennettu yhteensä n. 1,4 mrd. euroa vuosille 2020–2022. Lisäksi VAR:sta kohdennetaan yli 200 milj. euron panostukset 2020–2022.
  - Vuosille 2021–2022 on n. 1,7 mrd. euron suuruinen ns. kehysvaraus. Lopullinen päätös v. 2021 rahoitettavista tulevaisuusinvestoinneista tehdään syksyn 2020 budjettiriihen yhteydessä osana hallitusohjelman mukaista työllisyystoimia ja menolisäyksiä koskevaa tarkastelua.

TAE 2020 ja JTS 2020-2023

Budjettitalouden menot

- TAE2020 menojen arvioidaan olevan n. 57,6 mrd. euroa eli n. 2,1 mrd. euroa enemmän kuin TA 2019
  - Menotasoa korottavat hallituksen pysyvien lisäpanostusten (n. 1,1 mrd. euroa) ohella myös kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit (750 milj. euroa)
  - Menoja lisäävät myös eräät muut tekijät, kuten täysimääräiset indeksikorotukset ja kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvien tulomenetysten kompensoiminen
  - Toisaalta TA2019 verrattuna valtionvelan korkomenot alenevat -0,3 mrd. euroa sekä suhdanneluonteisten määrärahojen tarvearviot -0,3 mrd. euroa
- Kehyskaudella menojen reaalinen kasvu keskimäärin n. 1 % / vuosi ja nimellinen n. 3 % / vuosi (v. 2023 budjettitalouden menot arviolta n. 59,2 mrd. euroa)
- Menot kasvavat vuosina 2020–2022 keskimäärin n. 1,4 mrd. euroa ja v. 2023 n. 0,4 mrd. euroa suhteessa tekniseen kehyspäätökseen
  - Johtuu pääosin hallituksen pysyvistä ja määräaikaisista menolisäyksistä, mutta nousua hillitsee velan korkomenojen merkittävä aleneminen suhteessa tekniseen kehyspäätökseen

Hallituksen pysyvät lisäpanostukset

- Hallituksen pysyvät lisäpanostukset (HO liite 1) lisäävät menoja n. 1,1 mrd. euroa 2020, n. 1,4 mrd. euroa 2021, n. 1,3 mrd. euroa 2022 ja n. 1,4 mrd. euroa 2023
- TAE2020 ja JTS 2020-2023 valmistelussa menojen jaksotusta tarkasteltiin uudistusten tai hankintojen käynnistämisten valmiudet sekä finanssipolitiikan kokonaisuus huomioon ottaen
- Kohdentuminen strategisten kokonaisuuksien mukaan, milj. euroa:

	2020	2021	2022	2023
Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	57	95	107	108
Suomi kokoaan suurempi maailmalla	83	86	91	100
Turvallinen oikeusvaltio Suomi	32	42	50	69
Elinvoimainen Suomi	422	458	274	191
Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi	33	66	75	70
Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi	414	521	562	619
Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi	38	108	159	213

Hallituksen tulevaisuusinvestointiohjelma

- Hallituksen kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit (HO liite 2) lisäävät 750 milj. euroa 2020, 439 milj. euroa 2021 ja 175 milj. euroa 2022. Lisäksi VAR:sta kohdennetaan yhteensä yli 200 milj. euron panostukset vuosina 2020—2022. Menoja ei aiheudu enää v. 2023.
- Tulevaisuusinvestoinnit rahoitetaan osakkeiden myynnistä saatavilla tuloilla.
- Investointiohjelman loppuosalle (n. 1,7 mrd. euroa) on kehysvaraus vuosille 2021 ja 2022. Ohjelman toimeenpanosta päätetään syksyn 2020 budjettiriihessä osana hallitusohjelman mukaista työllisyystoimia ja menolisäyksiä koskevaa tarkastelua.
- Kohdentuminen strategisten kokonaisuuksien mukaan, milj. euroa:

	2020	2021	2022
Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden…	119 700	134 700	18 000
Suomi kokoaan suurempi maailmalla	14 400	10 300	0
Turvallinen oikeusvaltio Suomi	24 250	9 750	3 000
Elinvoimainen Suomi	327 050	96 500	1 100
Luottamuksen ja tasa-arvoisten…	24 500	21 600	7 200
Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja…	35 100	36 400	26 000
Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden…	205 400	130 000	120 000
	750 400	439 250	175 300

Valtion tulot

- Kehyskaudella budjettitalouden tulot kasvavat keskimäärin 2,2 % ja verotulot 2,7 % vuodessa.
- Tuloarvioon on sisällytetty HO:n veroperustemuutokset
  - Muun muassa tupakka-, alkoholi-, virvoitusjuoma-, polttoaineverojen korotukset, kotitalousvähennyksen pienentäminen, asuntolainan korkovähennysoikeuden supistaminen sekä solidaarisuusveron voimassaolon jatkaminen. Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverokevennys sekä alv:n alarajan korotus.
- Veroperustemuutokset nostavat budjettitalouden tuloarviota vuositasolla 0,7 mrd. euroa vaalikauden loppuun mennessä.
- Valtion velanottotarvetta pienennetään osakkeiden myynnistä saatavilla tuloilla. Osakkeiden myyntituloihin sisältyy vuosittaisen 400 milj. euron lisäksi tulevaisuusinvestointien rahoittamiseen liittyvät myynnit. Hallituskauden aikana tulevaisuusinvestointeja rahoitetaan osakemyynneillä yhteensä 1,3 mrd. eurolla.
- Budjettitalouden tulojen muutokset suhteessa kevään 2019 JTS:ään:

  2020: +1164 me 2021: +706 me 2022: +366 me 2023: +388 me

Vuoden 2020 veroperustemuutokset

- vuositason muutoksia, mukana kaikki veronsaajat

Verotuloja lisäävät toimet	Milj. €
Solidaarisuusveron voimassaolon jatkaminen	109
Asuntolainan korkovähennysoikeuden supistaminen	27 (valtio 15)
Kotitalousvähennyksen supistaminen	92 (valtio 52)
Tupakkaveron korotus	50
Virvoitusjuomaveron korotus	25
Polttoaineveron korotus (voimaan 1.8.2020)	250
Verotuloja vähentävät toimet	
Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverokevennys	-200 (valtio -54)
Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus	-489 (valtio -275)
Avainhenkilölain muutos	-5 (valtio 13)

Veroperustemuutosten (kiristävät toimet) vuositasonvaikutus budjettitalouden tuloihin, milj. euroa

	2020	2021	2022	2023
Ns. solidaarisuusveron voimassaolon jatkaminen	109			
Asuntolainan korkovähennysoikeuden poistaminen	15	8	8	8
Kotitalousvähennyksen supistaminen	52			
Tupakkaveron korotus	50	50	50	50
Alkoholiveron korotus		50		
Virvoitusjuomaveron korotus	25			
Polttoaineverojen korotukset (1.8.2020)	250			
Kaivosten sähköveron korotus I luokkaan		22		
Lämmityspolttoaineiden veron korotus (tekninen oletus)		33	33	33
Parafiinisen dieselin verotuen poistaminen		70		50
EU:n ulkopuolelta tuotujen vähäarvoisten tuotteiden verottomuuden poisto		40		
Avainhenkilölain jatko	13			

Veroperustemuutokset, (keventävät toimet) vuositasonvaikutus budjettitalouden tuloihin, milj. euroa

	2020	2021	2022	2023
Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus	-275	-279	-270	-270
Henkilöstöantien verohuojennus		-6		
Pieni- ja keskituloisten ansiotuloverokevennys	-54*			
Arvonlisäveron alarajan korotus 15 000 euroon		-20		
Kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat lämpöpumput ja konesalit veroluokkaan II		-7		
Sähköveron veroluokan II alentaminen		-111	-111	

*Hallitusohjelman mukaisesti ansiotulojen verotusta kevennetään yhteensä 200 milj. eurolla v. 2020, josta 54 milj. euroa toteutetaan valtionverotuksen ja loput 146 milj. muiden veronsaajien verotuksen kautta.

Budjettitalouden tasapaino

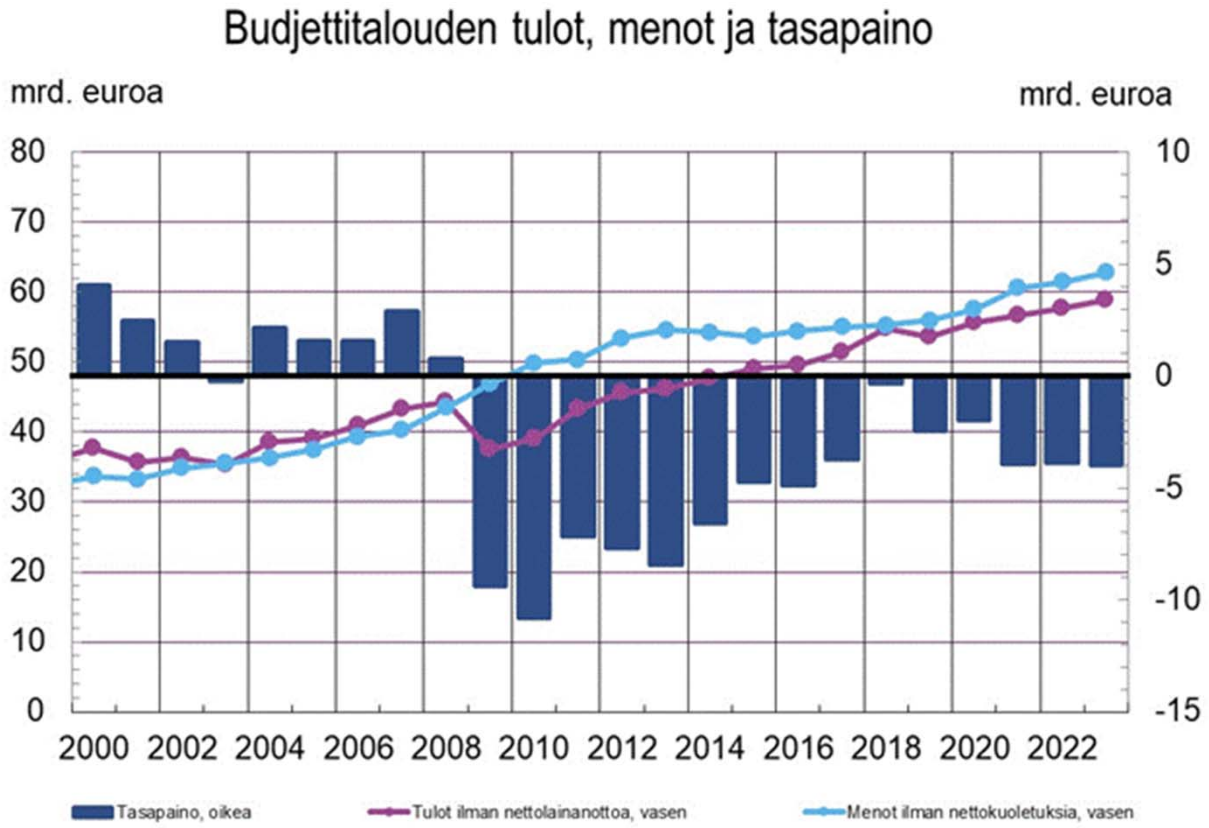

Tasapaino:

2019 (LTAE III): -2,4 mrd. e

2020 (TAE): -2,0 mrd. e

2021: -3,9 mrd. e

2022: -3,9 mrd. e

2023: -4,0 mrd. e

Budjettitalouden tasapainon muutos vs. kevään tekninen julkisen talouden suunnitelma

Muutos budjettitalouden alijäämässä ja siihen vaikuttavia tekijöitä, mrd. euroa

	2020	2021	2022	2023
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma 4.4.2019	**-1,6**	**-3,0**	**-3,5**	**-4,1**
Menoarvion tarkentuminen	**-1,6**	**-1,7**	**-0,8**	**-0,4**
Hallitusohjelman mukaiset pysyvät lisäykset	-1,1	-1,4	-1,3	-1,4
Hallitusohjelman mukaiset säästöt	0,1	0,1	0,1	0,1
Hallituksen määräaikaiset tulevaisuusinvestoinnit	-0,8	-0,4	-0,2	
Kuntien verotulomenetysten kompensaatio valtionosuuksissa	-0,1	-0,1	0,0	0,0
Teollisuuden energiaveroleikkurin poistaminen			0,1	0,2
Valtionvelan korkomenoarvion muutos	0,2	0,4	0,6	0,7
Muu menojen muutos (netto)	0,0	-0,3	-0,2	-0,1
Tuloarvion tarkentuminen	**1,2**	**0,7**	**0,4**	**0,4**
Uudet veroperustemuutokset (netto)	0,2	0,6	0,5	0,7
Sekalaisten tulojen ja korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	0,1	0,0	0,0	0,1
Omaisuustulot tulevaisuusinvestointien rahoittamiseksi	0,7	0,4	0,2	0,0
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanne-ennuste)	0,0	-0,3	-0,4	-0,4
Muutos yhteensä	***-0,4***	***-0,9***	***-0,4***	***0,1***
Tasapainoarvio, TAE2020 ja JTS 2020–2023 (neuv. VM-kanta)	**-2,0**	**-3,9**	**-3,9**	**-4,0**

Valtionvelan määrän arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa n. 109 mrd. euroa, mikä on n. 44 % suhteessa BKT:hen ja nousevan n. 121 mrd. euroon vuonna 2023, mikä on n. 45 % suhteessa BKT:hen

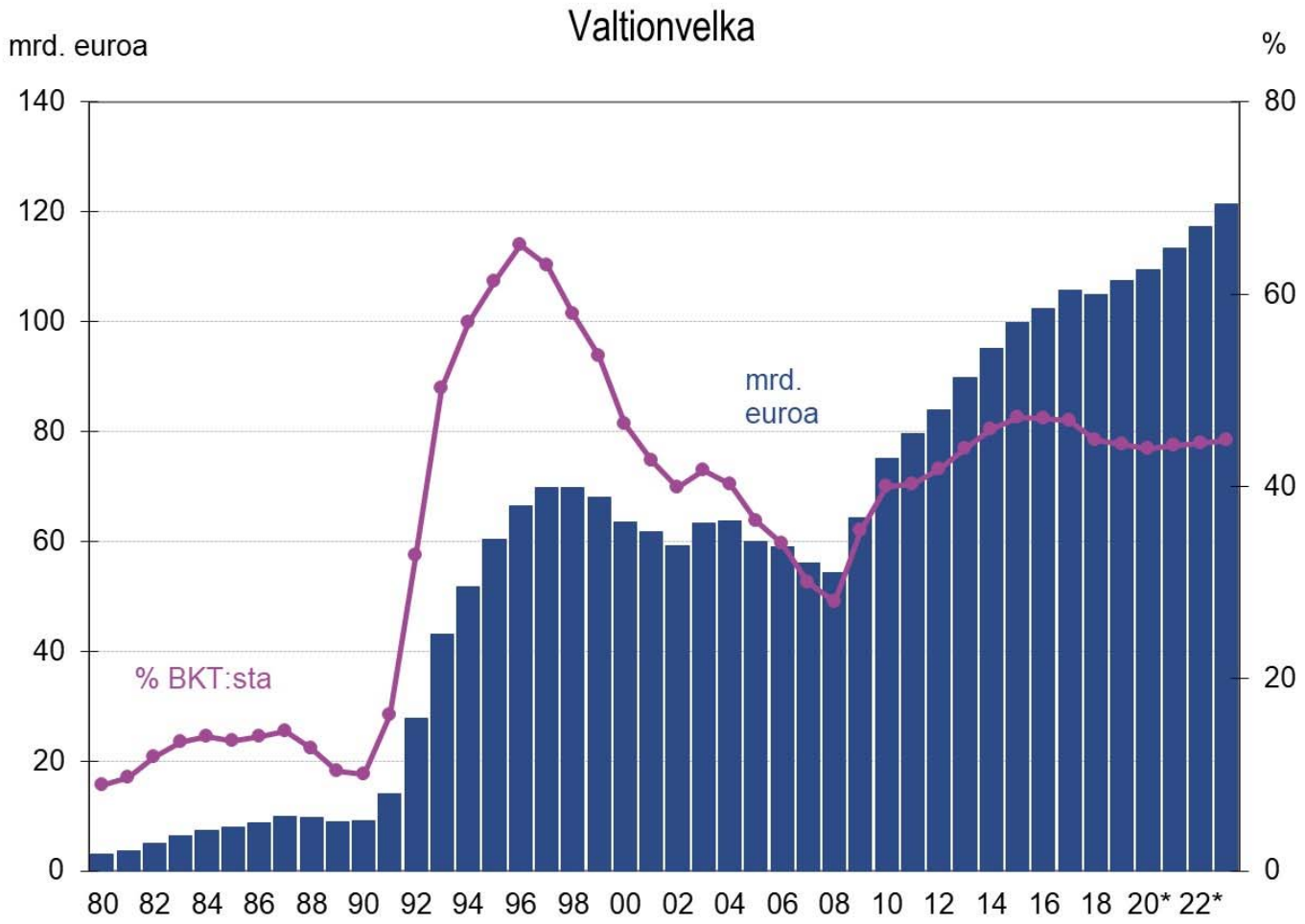

Poimintoja 2020 talousarvioesityksestä (1/3)

- Luonnonsuojeluun ehdotetaan yhteensä 100 me lisäystä (YM, MMM).
- Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat kasvavat vuodesta 2019 n. 100 me, josta 77 me aiheutuu HO-lisäyksistä.
- Poliisitoimeen ehdotetaan 7,5 me poliisien määrän nostamiseksi asteittain 7 500 htv tasolle.
- Syyttäjälaitokselle, tuomioistuimille, oikeusavulle ja Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan yhteensä 5,2 me lisäystä.
- Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan 40 me ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta 20 me.
- Perusväylänpitoon ehdotetaan 300 me pysyvää tasokorotusta korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi, minkä lisäksi myös kertaluonteisesti panostetaan korjausvelan vähentämiseen.

Poimintoja 2020 talousarvioesityksestä (2/3)

- TE-toimistoille ehdotetaan yhteensä vajaa 25 me (osittain kertaluonteista) korotusta kohdennettavaksi mm. palkkatuen digitaalisiin palveluihin, TE-digitalisaatiohankkeeseen, määräaikaishaastattelujen toteuttamiseen ja nuorisotakuun edistämiseen, maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen sekä työlupaprosessien tehostamiseen.
- Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen ehdotetaan n. 11 me lisäystä mm. osaamiskeskuksiin sekä ohjaus- ja neuvontapisteisiin.
- Lapsilisän ja elatustuen perustemuutoksista sekä pienten eläkkeiden ja perusturvan korotuksista aiheutuva määrärahatarve on n. 306 me.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen ehdotetaan yhteensä 97 me. Kehittämishankkeiden tavoitteena on parantaa peruspalveluiden saatavuutta, saavutettavuutta, vaikuttavuutta ja laatua etupainotteisesti.

Poimintoja 2020 talousarvioesityksestä (3/3)

- Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen poistamiseen ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentämiseen 1.8.2020 alkaen ehdotetaan yhteensä 13,8 me lisäystä.
- Varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laatu ja tasa-ohjelmiin ehdotetaan yhteensä 85 me.
- MMM:n hallinnonalan kertaluonteisiin tulevaisuusinvestointeihin ehdotetaan yhteensä n. 197 me, josta 88 me ympäristökorvauksiin ja 42 me luonnonhaittakorvauksiin.
- Valtion asuntorahaston osalta varaudutaan uusien maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusten solmimiseen kohdentamalla ARA-tuotannon käynnistysavustuksia 30 me ja kunnallistekniikka-avustuksia 15 me. Lisäksi erilaisiin kertaluonteisiin tulevaisuusinvestointeihin kohdennetaan n. 49 me.

Työllisyystoimenpiteet

- Hallitus on ottanut ensimmäisen askeleen työllisyystoimien valmistelun kokonaisuudessa, jolla tavoitellaan 75 prosentin työllisyysastetta.
  - Pieni- ja keskituloisille hallitusohjelman mukainen ansiotuloveronkevennys.
  - Työllisyyspalvelujen alueelliset kuntakokeilut.
  - Palkkatuki uudistetaan ja sen käyttöä yrityksissä lisätään merkittävästi.
  - Käynnistetään rekrytointitukea koskeva kokeilu, jolla edistetään työttömien nopeaa työllistymistä, uusien työnantajayritysten syntyä ja yritysten kasvua
  - Työttömyysturvaa ja työttömien palveluita sekä työnhakuvelvoitetta uudistetaan tukemaan työttömyysjaksojen lyhentymistä, lyhytaikaisen työn vastaanottamista sekä työnhakuun kannustamista.
  - Toteutetaan osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma.
  - Hallitus antaa syksyllä 2019 esityksen työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikärajan nostamiseksi yhdellä vuodella v. 1961 ja sen jälkeen syntyneillä.
  - Hallitus antaa esityksen aktiivimallin kumoamisesta syksyllä 2019 ja linjaa samalla aktiivimallin työllisyysvaikutukset kompensoivista toimista tehdyn valmistelun pohjalta ja niin, että tutkimustulokset työllisyysvaikutuksista huomioidaan.
- Työllisyystoimenpiteiden valmistelu jatkuu edelleen s.e. kesän 2020 budjettiriihessä on osoitettavissa päätösperäisesti 30 000 uutta työllistä vastaavat toimenpiteet. Ellei näin ole, arvioidaan uudelleen aiemmin päätettyjä menolisäyksiä, jotka on tehty suhteessa tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan.
- Hallitus saa tammikuussa 2020 iltakoulussa arvion kolmikantaisten työryhmien työn etenemisestä ja tarkentaa tavoitteellisen valmistelun kohti kehysriihtä.

Investointeja edistetään

- Tuotannolliset investoinnit ovat Suomessa jääneet keskeisten kilpailijamaiden taakse.
- Hallituksen tavoitteena on vauhdittaa tuottavuutta ja yksityisiä tuotannollisia investointeja.
- Toimenpiteitä mm:
  - Hallitus selvittää ja valmistelee pikaisesti esityksen määräaikaisista kaksinkertaisista poistoista kone- ja laiteinvestointeihin kannustamiseksi neljän vuoden ajaksi.
  - Hallitus selvittää pikaisella aikataululla mahdollisuutta antaa esitys määräaikaisesta tutkimusyhteistyökannustimesta, jonka tavoitteena on kannustaa aineettomiin investointeihin.
  - Osaamisen vahvistamiseksi hallitus toteuttaa listaamattomien kasvuyritysten henkilöstön palkitsemista koskevan lainsäädäntöuudistuksen 1.7.2020 alkaen.

Yritystuet

- Hallitus toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali v. 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen.
- Ensimmäisessä vaiheessa yritystukien leikkaus toteutetaan alentamalla parafiinisen dieselöljyn veronalennusta 120 milj. eurolla.
- Yritystukien osalta jatkotyössä tavoitellaan ympäristö- ja ilmastovaikutukseltaan haitallisten tukien merkittävää leikkausta.
- Jatkotyön perusteella päätökset tehdään syksyllä 2020 ottaen huomioon myös vaikutukset työllisyyden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja aluetalouden näkökulmasta.
- Energiaverouudistus ja sen osana ratkaistava turpeen verokohtelu käynnistyy keväällä 2020.
- Päästökauppakompensaation tulevaisuus selvitetään vuoden 2020 loppuun mennessä ottaen huomioon energiaverouudistuksessa esille tulevat seikat.

Vaalikauden 2020-2023 menokehys ja numeeriset finanssipoliittiset tavoitteet

Valtiontalouden kehys (1/2)

- Hallitus sitoutuu valtiontalouden menoja koskevaan kehysmenettelyyn ja -säännöstöön (HO liite 3).
- Hallitusohjelman mukaisia ja muita toimenpiteitä toteutetaan vaalikauden kehyksen mahdollistamissa rajoissa ja julkisen talouden tavoite huomioon ottaen.
- Osana hallituksen ensimmäistä julkisen talouden suunnitelmaa asetetaan sitova reaalinen vaalikauden kehystaso vuosille 2020–2023.
- Kehysmenot ovat v. 2023 1,4 mrd. euroa suuremmat kuin kevään teknisessä kehyspäätöksessä.
- Vuosina 2021–2022 varaudutaan tulevaisuusinvestointien rahoitukseen n. 1,7 mrd. eurolla. Jos tätä kehysvarausta jää käyttämättä, kehystasoa lasketaan vastaavasti.
- Kehysmenoihin tehdään HO:n linjausten lisäksi teknisiä tarkistuksia
  - Ed. vaalikaudella kertyneet kuntien verotulomenetysten kompensaatiot siirretään kehykseen kuuluviksi menoiksi
  - Rakennemuutoksia esim. menojen ajoitusmuutoksista johtuen
  - Lakisääteiset indeksikorotukset tarkentuneet 45 me pienemmiksi v. 2020 verrattuna tekniseen JTS:ään

Valtiontalouden kehys (2/2)

Vaalikauden kehys vuosille 2020—2023 (vuoden 2020 hinnoin), milj. euroa

	2020	2021	2022	2023
Kehyspäätös 4.4.2019	44_853	46_417	46_582	46_716
Hallitusohjelman mukaiset kehykseen kuuluvat menot yhteensä	2_058	2_884	2_518	1_400
— pysyvät kehysmenojen lisäpanostukset	1_078	1_375	1_318	1_370
— pysyvät kehysmenojen uudelleenkohdennukset	-50	-50	-125	-100
— kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit (kehysmenot)	730	419	175	
— varaus tulevaisuusinvestointien rahoitukseen		840	850	
— lisätalousarviovaraus	300	300	300	100
Edellisen vaalikauden kuntien verotulomenetysten kompensaatioiden siirto kehykseen kuuluviksi	1_012	1_012	1_012	1_012
Kehystason muut rakenteelliset tarkistukset	-251	-191	-293	-388
Kehystason hinta- ja kustannustarkistukset	-45	-37	-38	-34
Varaus ennakoimattomiin menotarpeisiin vuosina 2020—2022	150	244	135	
Vaalikauden kehystaso (ml. lisätalousarviovaraus)	47_778	50_329	49_915	48_706

JTS:ssä asetettavat julkisen talouden tavoitteet

- JTS:ssä keskipitkän aikavälin tavoitteeksi (MTO) asetetaan -0,5 % BKT:sta julkisen talouden rakenteelliselle jäämälle
- Julkisen talouden tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat linjassa hallituksen vuodelle 2023 tavoitteleman julkisen talouden tasapainon kanssa
- Sektorikohtaiset nimelliset tavoitteet vuodelle 2023, suhteessa BKT:hen
    - valtiontalouden alijäämä korkeintaan ½ %
    - paikallishallinnon alijäämä korkeintaan ½ %
    - työeläkerahastojen ylijäämä n. 1 %
    - muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema n. 0 %
- Lisäksi asetetaan koko julkista taloutta koskevat monivuotiset rahoitusasematavoitteet ja esitetään niitä vastaavat monivuotiset tavoitteet julkisen talouden velan ja menojen suhteesta BKT:hen.
- VTV valvoo tavoitteiden saavuttamista

Kuntatalouden näkymät ja menorajoite

- Kuntatalouden menorajoite vuodelle 2023 on kuntien menoja enintään 520 milj. euroa kasvattava verrattuna kevään tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan.
- Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kuntien uusiin tai laajeneviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus.
- Hallituksen menorajoitteeseen sisältyvien toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen arvioidaan lähes neutraaliksi. Vaikka hallituksen toimet lisäävät kuntien menoja, kasvavat niihin liittyvät valtionavut lähes yhtä paljon.
- Päivitetyn ennusteen mukaan paikallishallinnon alijäämä on 3,1 mrd. euroa eli -1,2 % suhteessa kokonaistuotantoon v. 2023. Rahoitusasematavoitteen saavuttaminen edellyttäisi paikallishallinnon sopeutusta n. 1,8 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla. Tämä jää katettavaksi kuntien omilla sopeutustoimilla ja valtion tukemilla tuottavuustoimilla sekä työllisyyttä vahvistavilla toimilla, jotka lisäävät talouskasvua ja siten myös verotuloja.

Kuntatalous

Kuntatalous (1/2)

- Peruspalvelujen valtionosuudeksi ehdotetaan 7 074 me v. 2020
  - Veroperustemuutoksista kunnille aiheutuvien verotulomenetysten kompensaatiot on siirretty omalle momentilleen. Kompensaatio on v. 2020 2 252 me.
  - Vuoteen 2019 verrattuna valtionosuudet kasvaisivat n. 600 me
- Valtionosuutta kasvattavat suhteessa TA2019 esimerkiksi
  - Kiky-leikkauksen pienentyminen (+264 me)
    - Lomarahaleikkauksen päättyminen lisää valtionosuutta +315 me
    - Työajan pidentämiseen liittyvä leikkaus vähentää menoja -51 me
  - Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (+102 me)
  - Indeksikorotus (+187 me)
- Valtionosuusmomentilta siirretään digitalisaation kannustinjärjestelmään 40 me (30 me TA2019:ssa)
- Valtionosuusprosentti nousee 25,46 prosenttiin, mikä on 0,09 prosenttiyksikköä enemmän kuin v. 2019
- Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on 1 024 me v. 2020. Vuoteen 2019 verrattuna kasvua on 96 me.
- Kokonaisuudessaan valtionavut kuntatalouteen ovat v. 2020 11,6 mrd. euroa, v. 2021 11,8 mrd. euroa, 2022 12,1 mrd. euroa ja 2023 12,2 mrd. euroa

Kuntatalous (2/2)

- Peruspalvelujen valtionosuutta kasvattavat teknisestä kehyksestä HO:n mukaiset toimenpiteet
  - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus ja ryhmäkokojen pienentäminen 1.8.2020 alkaen (vuositasolla + 33 me)
  - Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi 2020 alkaen (+1 me)
  - Aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen 5 me v. 2020 ja 14,5 me v. 2021 alkaen
  - Perheiden elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen 2020 alkaen (+2 me)
  - Asiakasmaksulain kokonaisuudistus 2021 alkaen (+45 me)
  - Seulontaohjelman laajennus 2022 alkaen (+10 me)
  - Lastensuojelun henkilöstömitoitus 2022 alkaen (+9 me)
  - Lisäksi keskeisiä STM hallinnonalan uudistuksia esitetään 2023 alkaen rahoitettavaksi sote-alueiden rahoitusmomentin kautta (mm. 0,7 hoitajamitoitus, hoitotakuu, kotihoidon resurssit). Vuosina 2020–2022 näihin uudistuksiin liittyviä kehittämishankkeita rahoitetaan valtionavustuksilla (mom. 33.60).

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Valtiovarainministeriön viestintä
vm-viestinta@vm.fi
Mediapalvelunumero (arkisin 8–16) 02955 30500

www.tutkibudjettia.fi

